

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ДЛЯ ОСОБИСТОСТІ ТА СУСПІЛЬСТВА

Задорожний Г.С.

Науковий керівник – канд. соціол. наук, доц. Омельченко В.В.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. Філософії, тел. 380994948165

Globalization is one of the main trends of modern society. Societies become interdependent in all aspects – political, economic, cultural, and the scale of these interdependencies becomes truly global. Humanity is transformed into a social integrity encompassing all people living on Earth. Today we can talk about the global structure of political, economic and cultural relations linking separate societies into a single system.

Наразі всеохоплюючі процеси, що відбуваються у сучасному світі – в економічній, політичній, соціальній, культурній сферах суспільного життя, у галузі торгівлі, фінансів, транспорту, освіти та науки, в інформаційно-комунікативній галузі, у взаєминах між націями, етносами та державами детермінується, у тій чи іншій мірі, глобалізацією. Це визначає актуальність вивчення глобалізаційних процесів та тих впливів, які вони чинять на існування окремої людини та людства в цілому.

Об'єктом даного дослідження є процес глобалізації, а предметом виступають його переваги, негативні наслідки та ризики, з якими стикається (може зіткнутися) особистість та сучасні суспільства.

До широкого наукового вжитку поняття «глобалізація» було введено теоретиками Римського клубу (Е. Ласло, Д. Медоузом, А. Печчеї та ін.). Теоретичне підґрунтя для розгляду витоків, характеру та можливих наслідків глобалізації було закладене в філософських працях А. Ейнштейна, Т. де Шардена, В. Вернадського, М. Гайдеггера.

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що проблема глобалізація перебуває у центрі уваги багатьох сучасних дослідників, але системне висвітлення поняття та змісту глобалізації в сучасних умовах усе ще триває. Фіксується певне різноманіття у інтерпретації поняття «глобалізація», оскільки, даючи визначення, різні автори, як правило, роблять акцент на окремих аспектах цього процесу. Тим не менше, у більшості трактувань глобалізації світ постає як цілісність завдяки новим формам суспільної організації, у якій суспільство як національна держава втрачає своє значення, витісняється на периферію.

У межах даного дослідження глобалізація розуміється як широка сукупність процесів і структур, яка відбивається у процесі взаємозалежності, взаємопроникнення, взаємообумовленості різноманітних компонентів світового співтовариства. У сучасному світі створюється таке єдине ціле, де будь-яка локальна подія визначається

подіями в інших локусах і навпаки.

Складність та суперечливість глобалізації полягає у тому, що з одного боку, зростає схожість, згладжуються відмінності у житті народів планети, з іншого – глобалізаційні процеси будуються на принципах конкурентної боротьби за доступ до загального доходу, на принципах індивідуалізму, раціоналізму, прагматизму, на пріоритеті приватного над суспільним. А правила гри у світі встановлюють найрозвиненіші і могутні країни, вимагаючи від інших добровільно чи примусово підкорятися.

Як переваги та ризики чекають на особистість у світі, що глобалізується?

Глобалізація підвищує швидкості переміщення інформації та спрощує доступ до неї. З'являється свобода інформаційного простору, якою людина може користуватися у власних інтересах, отримуючи інформацію з будь-якої точки світу майже без цензури. З'являється можливість вільно пересуватися у географічному просторі, подорожувати або знайти місце для життя, отримання освіти чи роботи у будь-якому куточку світу, що дозволяє набувати корисного досвіду, знайомлячись та взаємодіючи з різними культурами. Збільшується свобода індивідуального вибору, з'являються нові можливості для самореалізації. Водночас зростає відповідальність особистості, що стає додатковим психологічним навантаженням. Відбувається радикальна зміна в системі суспільних зв'язків і цінностей. На місце традиційних відносин між людьми приходять зв'язки глобального характеру: множинні, безособові та функціональні. Руйнується механізм передачі від покоління до покоління моральних цінностей, серед яких і цінність безпосередніх особистісних зв'язків у межах первинних соціальних груп.

Особистість, що перебуває під впливом глобалізації, відчуває зовнішній тиск через спробу нав'язати їй новий незвичний спосіб життя.

Глобалізація викликає не лише стрімке переміщення капіталу, інформації, ідей, але й людей (як окремих особистостей, так і соціальних груп), тобто активізує міграційні процеси у світовому масштабі. Наслідком цього стає маргіналізація особистості. Маргінальне становище особистості в суспільстві породжується. Перехід особистості у нові культурні, морально-психологічні, соціально-правові, економічні умови, труднощі адаптації до них (освоєння нових норм, цінностей, пристосування до нового способу життя, здійснення професійного самовизначення) призводить до її маргіналізації, втрати ідентичності.

Можна зробити висновки, що, по-перше, глобалізація є досить неоднозначним та суперечливим процесом з огляду на те, які наслідки, позитивні та негативні, вона спричиняє як для особистості, так і для суспільства. По-друге, одні й ті самі наслідки можуть бути по-різному оцінені різними суб'єктами цього процесу.